

Frans Kafka

(Hekayə)

(əvvəli ötən sayımızda)

*Əlbəttə, bu məsələ bircən-birə belə həddə çatma-
mızdı və indi yadlarına düş-
sürdü ki, uğurlardan beyinlə-
ri dumanlanan vaxtlarda dö-
nüşün bəzi əlamətləri özünü
bürüzə verirdi, ancaq onları
saya salmır, heç bir tədbir
görmürdülər. İndi isə gec idi.
Düzdür, dəqiq bilinirdi ki, bu
sənətə marağ nə vaxtsa tə-
zədən yaranacaq, ancaq in-
dikilər o günü görə bilməzdi.
Belə olan halda aclıq ustası
nə etməli idi?*

*Əlbəttə, minlərlə tamaşa-
çının alqışladığı bir adam in-
di balaca yarmarkalarda qu-
raşdırılmış balaqanlarda çı-
xış edə bilməzdi və sənətini
dəyişmək üçün də yalnız ya-
şını ötməmişdi, həm də ac qal-
maq sənətinə vurğunluğu bu-
na imkan vermirdi. Beləliklə,
aclıq ustası inzibatçı ilə –
həyatının əvəzsiz yol yolçu-
su ilə vidalaşdı, böyük bir
sirk truppası ilə işləməyə
başladı. Özünü sındırmamaq
üçün hətta müqavilənin şərt-
lərini də oxumadı.*

İşçilərinin, heyvanlarının,
inzibatçıların sayı çox
olan, artistləri tez-tez dəyi-
şən, yeniləşən belə böyük
sirkdə həmişə kiməsə ehti-
yac vardı və həmin adam ac-
lıq ustası da ola bilərdi, an-
caq bu şərtlə ki, iddiası bö-
yük olmasın. Aclıq ustasının
işə götürülməsi həm də xü-
susi hal hesab olunurdu, bu
zaman onun özü ilə bərabər,
keçmiş şöhrəti də böyük rol
oynamışdı, yəni özü yaşla-
sa da, qeyri-adi sənəti qocal-
mamışdı və demək olmazdı
ki, vaxtı ötmüş, bacarığının
zirvə nöqtəsinə bir daha qal-
xa bilməyən bir sənətkar sir-
kin hansısa sakit guşəsinə
çəkilib gününü keçirir.

Əksinə, o hamını inandır-
ırdı ki, əvvəlki kimi aclığa
dözə bilər, hətta deyirdi ki,
onu öz ixtiyarına buraxsalar
(əslində, mane olan yox idi)
hələ bundan sonra da dünyanı
heyretə salar, nəyə qadir
olduğunu göstərər. Ancaq
hissə qapılan aclıq ustası
unudurdu ki, o dövrlər keçib-
gedib, ona görə də mütəxəssis-
lər onun bu iddiasını tə-
bəssümlə qarşılayırdılar.

Əslində, aclıq ustasının
özü də vəziyyətin dəyişdiyini
görür, onun qəfəsinin şah
nömrələrdən biri kimi mane-
jin ortasına deyil, bayıra –
gediş-gəlişi çox olan tövlə-
lərin yanına qoyulmasını da tə-
bii qəbul edirdi. Qəfəsin üs-

tündəki iri, əlvan hərfələrlə
yazılmış bildirişlər onun için-
də kimin oturduğunu tamaşa-
çılara nişan verirdi.

Camaat fasilələr zamanı
heyvanlara baxmaq üçün töv-
lələrə tərəf axışanda mütləq
aclıq ustasının yanından
keçməli olur, bir anlığa ayaq
saxlayıb ona baxırdı. Onlar,
bəlkə də, bu qəfəsin qarşı-
sında çox dayanardılar, an-
caq tövlələrə gedən yol dar
olduğundan basabas düşür-
dü, heyvanları görməyə tələ-
sənlər qabaqdakıların niyə
dayandığını başa düşmürdü,
ona görə də dayanıb aclıq
ustasına arxayın tamaşa et-

lirdə hansısa ata uşaqlarını
bura gətirir, barmağı ilə onu
göstərib burada niyə oturdu-
ğunu başa salırdı, keçmişdən
danışır. Deyirdi ki, belə ta-
maşalarda çox olub, ancaq
indiki onlarla müqayisə olu-
na bilməz, ondan daha gözəl
idi. Nə məktəbdə, nə də hə-
yatda belə tamaşalara kifa-
yət qədər yaxşı hazırlanma-
mış uşaqlar isə gözlərini dö-
yə-döyə qalırdılar: axı bu ac-
lıq kimə, nəyə lazım idi?

Ancaq onların parıldayan
gözlərindən hiss olunurdu ki,
o gözəl dövrlər təzədən qa-
yıda bilər. Aclıq ustası hər-
dən öz-özünə deyirdi ki, bəl-
kə də, qəfəsi tövlələrə yaxın
yerdə qoyulmasaydı, daha
yaxşı olardı. Onda adamlar

tərəf baxmırdı. Axı kimə ba-
şa salmaq olardı ki, ac qal-
maq sənəti nə deməkdir?
Bunu hiss eləməyən adama
başsa salmaq olmazdı!

*Beləliklə, bər-bəzakli rek-
lamlar çirkəndi, oxunmaz ol-
du, hamısını dartıb qopartdı-
lar, onları təzələmək heç kə-
sin ağılına gəlmədi. Ac qaldı-
ğı günlərin sayı dəqiq qeyd
olunan lövhədəki rəqəm də
dəyişdirilmədi, çünki sirk
işçiləri də bir-iki həftədən
sonra bezdilər. Beləliklə, o,
bir vaxtlar arzuladığı kimi ac-
lığı davam etdirdi, bir vaxtlar
dediyi kimi heç bir çətinlik
də çəkmədi, ancaq günləri
sayan olmadı, hətta özü də
bilmədi ki, neçə gün ac qalıb
və buna görə də ürəyi ağrıdı.
Hər dəfə hansısa avara qəfə-
sin qarşısında ayaq saxlayıb
köhnə rəqəmə baxa-baxa
onu ələ salır, fırıldaqçı ad-
landırır, ancaq bu, ağı yalan*

– Bu nə sözdür?! - deyər
nəzarətçi əlini başına tərəf
aparaq yanındakılara işarə
etdi ki, ustadın vəziyyəti
ağır. Əlbəttə, bağışlayı-
rıq...

– Həmişə istəmişəm ki,
mənəm ac qalmaq məharəti-
mə heyran olasınız...

– Biz heyranıq. – nəzarət-
çi dərhal cavab verdi.

– Ancaq gərək heyran ol-
mayaydınız...

– Elə isə heyran olma-
rıq... Yaxşı, niyə heyran ol-
mayacaq?

– Çünki mən ac qalmalı-
yam, başqa yolum yoxdur.

– İşə bax... Niyə başqa
yolum yoxdur ki?

– Çünki... – aclıq ustası
başını azacıq yuxarı qaldırdı,
yumrulanmış dodaqlarını (elə
bil nəzarətçini öpməyə hazır-
laşdı) onun qulaqlarına ya-
xınlaşdırdı. İstəyirdi ki, de-
diklərinin hamısını eşitsin. –
Çünki xoşuma gələn xörək
yoxdur. Beləsinə tapsaydım,
inan ki, özümü naza qoymaz-
dım, sən kimi, başqaları ki-
mi doyunca yeyərdim.

Bu, aclıq ustasının son

Aclıq ustası

mək mümkün olmurdu.

Elə buna görə də ustadın
ən böyük arzusu tamaşaçıları
niyyətini özünə cəlb et-
mək olsa da, həmin an gəlir

çatanda onu əsməcə tuturdu.
İlk günlər fasilələri səbirsiz-
liklə gözləyir, sevinc içində
ona tərəf axışan adamlara
baxırdı, ancaq tezliklə mə-
lum oldu ki, özünü aldadır,
həqiqət başqa cürdür və bir
daha əmin oldu ki, ona tərəf
gələnlərin istisnasız hamısını
niyyəti heyvanlara tama-
şa etməkdir. Belə olan halda
onlara uzaqdan baxmaq da-
ha yaxşı idi, tamaşaçılar ona
çatan kimi iki "cəbhə"yə böl-
lünənlərin qışqırtısı, söyüşlə-
ri başlayırdı.

*Bəziləri dayanıb ona ar-
xayın baxmaq istəyir (ancaq
bunu ustadın qabiliyyətini
qiymətləndirdikləri üçün de-
yil, yalnız inadkarlıq, əyləncə
xatirinə etdikləri üçün tezlik-
lə onlardan zəhləsi getməyə
başladı), bəziləri isə heyvan-
lara baxmağa tələsirdi. Camaatın
çoxu çəkilib gedən-
dən sonra gecikənlər gəlirdi
və onları heç kəs tələsdirmir-
di, istədikləri qədər dayanıb
baxa bilərdilər.*

Ancaq onlar iti addımlar-
la, demək olar ki, ona fikir
vermədən keçib gedirdilər ki,
heyvanlara baxmağa gecik-
məsinlər. Çox təsadüfi hal-

rahatca seçim edə bilərdilər,
üstəlik də tövlələrdən gələn
peyin iyi, gecələr heyvanla-
rın böyürtüsü, vəhşi heyvan-
lara gətirilən çiy ətin qoxu-
su, hay-küyü onu bu qədər
narahat etməzdi, incitməzdi.
Ancaq bu barədə rəhbərliyə
nəse deməyə cəsarət etmir-
di.

Digər tərəfdən də ona bu
qədər adamın baxmasına gö-
rə heyvanlara minnətdar ol-
malı idi. Bəlkə onların ara-
sında yalnız ona tamaşa et-
məyə gələnlər də tapılırdı və
bir də, kim bilir, onu hansı
kürə qoyardılar... Həm də
rəhbərliyin yadına salardı ki,
əslində, heyvanlara baxmağa
gedənlərə maneçilik törədir.

Yeri gəlmişkən, az da ol-
sa, maneçilik törədir, ancaq
bu, gündən-günə azalırdı.
Belə bir dövrdə adamların
diqqətini aclıq ustasına yön-
əltmək cəhdli hamıya qərribə
gəlsə də, camaat getdikcə
buna öyrəşməyə başladı və
beləliklə də, aclıq ustasının
taleyi həll olundu. İndi bacarı-
dığı qədər, istədiyi kimi ac
qala bilərdi və belə də edirdi,
ancaq onu xilas etmək daha
mümkün deyildi, heç kəs ona

*idi, yalnız hər şeyə biganə,
qanında xəbislik olan adam-
lar belə düşünə bilərdi, çünki
aclıq ustası heç kəsi aldat-
mır, öz vəzifəsini vicdanla
yerinə yetirirdi, əksinə, bu
dünya onu aldadır, halal haq-
qını özünə vermirdi.*

Beləliklə, yenə xeyli vaxt
keçdi və günlərin bir günü bu
vaxt da sona çatdı. Qəfəs
heyvanların nəzarətçisinin
gözüne sataşanda xidmətçi-
lərdən soruşdu ki, içində qu-
ru samandan başqa heç nə
olmayan təptəzə qəfəsi bura-
da niyə istifadəsiz saxlayır-
lar? Heç biri cavab verə bil-
mədi, sonra hansısa üstünə
rəqəm yazılmış lövhəni gö-
rəndə aclıq ustası yadına
düşdü. Ağacla samanı qurda-
layanda onun arasında aclıq
ustasını gördülər.

– Sən hələ də aclığı da-
vam etdirirsən? - deyər nə-
zarətçi təəccübləndi. Bunu nə
vaxt dayandıracaqsan?

– Hamınızdan üzr istəyi-
rəm, mənə bağışlayın... – ac-
lıq ustası elə pıçıldadı ki,
onu yalnız qulaqlarını qəfəsə
dirəmiş nəzarətçi eşidə bildi.

sözləri oldu, ancaq onun öl-
gün gözlərində həmişəki
məğrurluq ifadəsi olmasa da,
möhkəm bir inam vardı ki,
hələ də aclığa dözə bilər...

– Buraları qaydaya salın!
– nəzarətçi göstəriş verdi.

Və aclıq ustasını saman-
qarıışıq dəfn etdilər...

*Qəfəsə isə cavan bir bə-
bir saldılar. Ən küt adamlar
da çoxdan boş qalmış bu bö-
yük qəfəsdə özünü ora-bura
çırpın vəhşi heyvanı görən-
də rahatlıqla nəfəs aldılar.
Bəbir kefdə idi. Xidmətçilər
ona hər gün dadlı yeməklər
verirdilər. Deyəsən, heç
azadlıq da yadına düşmürdü.*

*Sanki onun yırtmaq, par-
çalamaq üçün yaranmış göz-
zəl bədəni azadlığını da özü
ilə gəzdirdirdi, onu dişlərində
gizlətməmişdi və cəhəngin də
alıxıb-yanan həyat həvəsi
ona baxanları qorxuya salır-
dı. Ancaq tamaşaçılar bu
qorxunu dəf edərək qəfəsin
ətrafında basabas salır, ora-
dan aralanmaq istəmirdilər.*

Tərcümə etdi:
Vilayət Hacıyev

Səhifəni hazırladı: Emil Rasimoğlu